

اوديسه

نویسنده:

هومر

ترجمه:

سعید نفیسی

سرشناسه:	Homer قرن ۹ هومر،
عنوان و نام پدیدآور:	اودیسه / نویسنده: هومر، ترجمه: سعید نفیسی
مشخصات ظاهری:	۳۸۰ ص.
شابک:	978-600-8137-34-4
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
موضوع:	شعر حماسی یونانی — ترجمه شده به فارسی
موضوع:	Epic poetry, Greek — Translations into Persian
موضوع:	اودیسه (اساطیر یونانی) (Odysseus (Greek mythology)
موضوع:	افسانه‌ها و قصه‌های یونانی Legends -- Greece
شناسه افزوده:	نفیسی، سعید، ۱۲۷۴-۱۳۴۵، مترجم
رده بندی کنگره:	ت ۴۰۳۲PA ۱۳۹۵
رده بندی دیویی:	۸۳/۰۱
شماره کتابشناسی ملی:	۴۵۷۲۲۶۱

اودیسه

انتشارات پَر

- نویسنده: هومر
- مترجم: سعید نفیسی
- صفحه‌آرایی: منیر علیزاده
- نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶
- تیراژ: ۱۱۰ نسخه
- قیمت: ۲۰,۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۳۷-۳۴-۴ ISBN: 978-600-8137-34-4

آدرس: خ لبافی نژاد، بین خ دانشگاه و فخررازی، پلاک ۱۷۴ واحد ۳

تلفن: ۰۹۱۲۳۰۲۵۲۰۵ - ۶۶۴۶۶۹۶۵ - ۶۶۴۶۶۳۶۰

www.ParNashr.ir

نمایه‌ی مطالب

۵	سخن ناشر
۷	دیباچه‌ی مترجم
۷	سرود نخستین
۲۰	سرود دوم
۳۳	سرود سوم
۴۸	سرود چهارم
۷۳	سرود پنجم
۸۷	سرود ششم
۹۷	سرود هفتم
۱۰۷	سرود هشتم
۱۲۵	سرود نهم
۱۴۲	سرود دهم
۱۵۸	سرود یازدهم
۱۷۷	سرود دوازدهم
۱۹۱	سرود سیزدهم
۲۰۴	سرود چهاردهم
۲۲۰	سرود پانزدهم
۲۳۶	سرود شانزدهم
۲۵۰	سرود هفدهم
۲۶۸	سرود هجدهم
۲۸۲	سرود نوزدهم

۳۰۰	.....	سرود بیستم.
۳۱۲	.....	سرود بیست و یکم
۳۲۶	.....	سرود بیست و دوم.
۳۴۲	.....	سرود بیست و سوم
۳۵۴	.....	سرود بیست و چهارم.
۳۷۱	.....	فهرت اعلام.

سخن ناشر

«اودیسه» در کنار «ایلیاد»، دومین اثر حماسی «هومر»، شاعر و داستان‌سرای نابینای یونانی است. این کتاب که در اواخر قرن ۸ پیش از میلاد مسیح نگاشته شده، همچون «ایلیاد» با تأثیر از جنگ تاریخی بین یونانی‌ها و تروایی‌ها، به صورت اشعاری حماسی، و البته با تلفیقی از ادبیات شاعرانه و احساسی، یکی از تأثیرگذارترین آثار ادبیات مغرب‌زمین به شمار می‌آید.

«اودیسه» زمان صلح و بازگشت قهرمانان را از جنگ «تروا» نشان می‌دهد و سرگذشت یکی از سران جنگ، بنام «اودیسیوس» می‌باشد که در سفری طولانی، ماجراهای مختلف و خطیری برای وی و همراهانش پیش آمده و در نهایت که همگان گمان به کشته‌شدن وی می‌نمودند به وطن خود باز گشته و دست متجاوزان را از سرزمین و زن و فرزند خود کوتاه می‌نماید. در بسیاری از زبان‌ها «اودیسه»، سرگردانی و آوارگی معنا شده، ولی این منظومه درباره‌ی دریا و خشکی است و به قلمروی افسانه‌ها می‌پردازد، حتی جهان زیرزمین، سیکلوپها، سیرن‌ها، خاروبدیس و سکولا را معرفی می‌کند.

به هر حال، «شاهنامه‌ی فردوسی» و «ایلیاد و اودیسه‌ی هومر» از زیباترین و عظیم‌ترین آثار حماسی ملت‌های جهان محسوب شده که در آن بین، «ایلیاد» و «اودیسه» هر دو به راستی منبع اصلی آگاهی ما درباره‌ی اساطیر یونان به شمار می‌روند و فراتر از داستان‌های افسانه‌ای از غول‌هایی چون آياس و آشیل، حقایقی از تاریخ را هم در خود نهفته‌اند.

«هومر»، داستان‌سرا و شاعر نابینای یونانی، در نیمه‌ی دوم قرن هشتم پیش از میلاد، این دو منظومه‌ی حماسی بلند را حاوی ۲۸۰۰۰ شعر "هگزامتری"

آفرینش کرد و نام خود را از آغازگران شعر و ادبیات اروپا ثبت نماید؛ گرچه در شهر ازمیر (سمیرنا) واقع در غرب ترکیه‌ی امروزی دیده به جهان گشود و طبق اسناد موجود، بیشتر عمر خود را در جزیره چیوس گذراند و در آخر نیز جزیره‌ی لوس میعادگاهش با مرگ گشت.

از محتوای متنی این کتاب همین بس، که مانند «ایلیاد» منظوم بوده و شامل ۲۴ سرود می‌باشد؛ البته نه به مانند «ایلیاد» حماسی، کاملاً شاعرانه سروده شده و «استاد سعید نفیسی»، مترجم گران‌قدر آن را، ملزم به استفاده از لحنی شاعرانه و زبان غزل، برای بازگرداندن آن نموده است. در مقدمه‌ی این کتاب، استاد به مقدمه‌ی مفصل و کاملش در «ایلیاد» اشاره کرده که می‌تواند قبل از شروع خواندن کتاب، خواننده را با کلیاتی از اصطلاحات و شخصیت‌های اساطیر یونان آشنا کرده و خواندن آن را بس سلیس‌تر و شیواتر نماید.

در آخر هم اشاره به این مطلب می‌نمایم که «انتشارات پر»، با بازنشر آثاری همچون «ایلیاد» و «اودیسه» که بارها در این مملکت انتشار یافته، سعی نموده قدمی هرچند کوچک در راه آشنایی جوانان این مرز و بوم با ادبیات و نگارش اساتیدی چون «نفیسی»‌ها برداشته و در دل آن شیوایی قلم، تاریخ را که بسیار آموختنی است بر ایشان بنمایاند.

انتشارات پر - زمستان ۱۳۹۵

دیباجه‌ی مترجم

درباره هومر و دو منظومه جهانگیر وی، ایلیاد و اودیسه آنچه می‌بایست در دیباجه ایلیاد که بنگاه ترجمه و نشر کتاب در ۱۳۴۹ انتشار داده آمده است. خوانندگان می‌توانند بدان دیباجه که مقدمه این کتاب نیز تواند بود رجوع کنند. در صحایف ۹ تا ۱۴ و ۲۱ تا ۲۵ آن دیباجه بحثی درباره اودیسه هست و سپس تا صحیفه ۳۳ مختصری درباره اساطیر یونان آورده‌ام که آگاهی از آن برای فهم بسیاری از مطالب و اشارات اودیسه ضروریست.

چون در اروپا برخی این عقیده نادرست را به میان آورده‌اند که اودیسه از هومر نیست و ایلیاد و اودیسه را یک تن نسروده است، در دیباجه ترجمه ایلیاد دلایلی چند آورده‌ام که این عقیده ناروا را باطل می‌کند. بهترین گواه برین که اودیسه نیز از طبع همان سراینده ایلیاد یعنی هومر شاعر بزرگ یونانی تراویده است اشاراتیست که در متن اودیسه نسبت به پهلوانانی که ذکرشان در ایلیاد رفته است هست. مخصوصاً سرود سوم و سرود یازدهم و سرود پانزدهم و سرود بیست و چهارم اودیسه انباشته از ذکر پهلوانان است که در ایلیاد درباره ایشان مفصل تر سخن رانده شده و این خود می‌رساند که سراینده اودیسه همان کسیست که ذکر ایشان را در ایلیاد آورده است. در پایان این ترجمه فهرستی به ترتیب حروف هجای فارسی از نامهای خاص که در این کتاب هست با معادل آنها به خط لاتین جا داده‌ام. چون بسیاری از کسانی که نامشان در اودیسه آمده در ایلیاد نیز مطالبی درباره ایشان هست و تکرار آنها در فهرست اودیسه زاید بود، پژوهندگان می‌توانند به فهرستی که در پایان ترجمه ایلیاد آمده است، رجوع کنند.

راهنمای من در ترجمه اودیسه، چندین ترجمه اروپائی بوده و چون ترجمه‌ای که مدریک دوفور Médéric Dufour و خانم ژان رزون Jeanne Raison به زبان فرانسه کرده‌اند، معتبرتر و تازه‌ترست بیشتر آن را اساس قرار داده و در موارد مشکوک به ترجمه‌های دیگر نیز رجوع کرده‌ام. زبانی که در ترجمه اودیسه اختیار کرده‌ام ناچار می‌بایست مطابق قدیم‌ترین اسلوب نثر فارسی باشد تا با زبان هومر که زبان کهنه‌ایست تا اندازه‌ای برابری بکند. منتهی در ترجمه ایللیاد که منظومه حماسیست زبان حماسه‌های فارسی را به کار برده و در ترجمه اودیسه که جنبه شاعرانه آن بیشترست به زبان غزل که با اصل برابر تواند بود نزدیک‌تر شده‌ام. ایللیاد و اودیسه لازم و ملزوم یکدیگرند و پس از ترجمه ایللیاد می‌بایست قهراً به ترجمه اودیسه هم پردازم.

طهران ۲۳ بهمن ماه ۱۳۳۷

سعید نفیسی

سرود نخستین

خلاصه‌ی سرود

«در غیاب پوزئیدون، خدای دریاها، که اولیس قهرمان دلاور و چاره‌اندیش جنگ تروا را در بازگشت به موطن خود آواره ساخته است، خدایان انجمنی برپا می‌کنند و به درخواست آتنه دختر زئوس که هوادار و پشتیبان اولیس است به بازگشت وی مصمم می‌شوند. سپس آتنه خداوند خرد و تدبیر به صورت منتس یکی از دوستان اولیس بر فرزند وی تلماک ظاهر می‌شود و وی را دلیر می‌کند که در جستجوی پدر برآید و برای آگاه شدن از حال پدر سفر کند و هم در برابر گروه امیران و توانگرانی که دوری اولیس را غنیمت شمرده و به خواستگاری زن زیبا و باوفای وی در کاخ وی گرد آمده‌اند و ثروت وی را تباه می‌کنند پایداری کند.»

سرود نخستین

ای الهه شعر، درباره دلآوری که هزار چاره‌گری داشت و چون حیلتهای وی ارگ متبرک ترواد^۱ را از پای افگند آن همه سرگردانی کشید، شهرها را دید و به آداب و رسوم آن همه مردم پی برد، با من سخن‌گوی! چون برای رهایی جان خویشتن و بازگشت همراهانش کشمکش می‌کرد چسان دل وی آزرده شد! اما با آنکه دلخواه وی بود نتوانست ایشان را برهاند: آن نابخردان که گاوان هلیوس^۲ بلندپایه را در شکم فرو بردند، کورکورانه به کام مرگ رفتند. وی ایشان را از بازگشت بازداشت. ای الهه زاده زئوس، از هر جا که می‌خواهی این سرگذشتهای را برای ما نیز بسرای. در آن هنگام همه کسانی که از مرگ نابهنگام رسته بودند، از جنگ و دریا رهایی یافته و در سرای خود بودند. تنها اولیس خواستار بازگشت خویش و دیدار زن خویشتن بود. فرشته‌ای دریایی، کالیپسو^۳، الهه‌ای بلندپایه، وی را در غارهای ژرف خود نگاه می‌داشت و درین آرزو می‌سوخت که همسر وی شود. اما چون گردش چرخ زمانه به سالی رسید که خدایان بازگشت او را به کانون خانواده در ایتاک مقدر کرده بودند، آنگاه هم در میان خویشاوندش هنوز رنج‌های او به پایان نرسیده بود. خدایان را دل بر او می‌سوخت، همه به جز پوزئیدون که کینه فروناشستنی‌اش اولیس آسمانی‌نژاد را تا بازگشت به کشورش دنبال می‌کرد. بدین‌گونه آن خدای به سرزمین دوردستی رفته بود، به سرزمین مردم اتیوپی^۴ که در آن سوی جهان دو تیره شده‌اند، برخی در باختند و برخی در خاور هیپریون^۵ و بدانجا رفته بود تا برایش صد گاو و بره قربانی کنند و از در نشستن در بز می‌شادکام بود. درین میان خدایان دیگر در سرای زئوس المپ‌نشین انجمنی آراسته بودند. نخست پدر مردم و خدایان لب به سخن گشود. یاد اژیست^۶ پاکزاد که اورست^۷

۴- Ethiopie

۳- Calypso

۲- Hélios

۱- Troade

۷- Oreste

۶- Egiste

۵- Hypérion